

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 29. julija 2024*

„Predhodno odločanje – Ohranjanje naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst – Direktiva 92/43/EGS – Členi, 2, 4, 11, 12, 14, 16 in 17 – Sistem strogega varstva živalskih vrst – *Canis lupus* (volk) – Lovsko izkoriščanje – Vrednotenje stanja ohranjenosti populacij zadevne vrste – „Neugodno-nezadostno“ stanje ohranjenosti te vrste – Izkoriščanje, ki ni združljivo z vzdrževanjem ali obnovitvijo ugodnega stanja ohranjenosti te vrste – Upoštevanje vseh najnovejših znanstvenih podatkov“

V zadevi C-436/22,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León (vrhovno sodišče Kastilje in Leona, Španija) z odločbo z dne 30. junija 2022, ki je na Sodišče prispela 1. julija 2022, v postopku

Asociación para la Conservación y Estudio del Lobo Ibérico (ASCEL)

proti

Administración de la Comunidad de Castilla y León,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Arabadjiev (poročevalec), predsednik senata, T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin, sodniki, in I. Ziemele, sodnica,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Asociación para la Conservación y Estudio del Lobo Ibérico (ASCEL) M. J. Gil Ibáñez, abogada, in A. I. Fernández Marcos, procuradora,
- za Administración de la Comunidad de Castilla y León D. Vélez Berzosa, letrada,
- za špansko vlado najprej I. Herranz Elizalde, agent, nato M. Morales Puerta, agentka,

* Jezik postopka: španščina.

- za finsko vlado H. Leppo, agentka,
- za Evropsko komisijo C. Hermes in E. Sanfrutos Cano, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 25. januarja 2024

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 2(2) ter členov 4, 11, 12, 14, 16 in 17 Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 102), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 2013/17/EU z dne 13. maja 2013 (UL 2013, L 158, str. 193) (v nadaljevanju: Direktiva o habitatih).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Asociación para la Conservación y Estudio del Lobo Ibérico (ASCEL) (združenje za ohranitev in preučevanje iberskega volka, Španija) in Administración de la Comunidad de Castilla y León (uprava avtonomne skupnosti Kastilja in Leon, Španija) v zvezi s predlogom ASCEL za razglasitev ničnosti sklepa Dirección General del Patrimonio Natural y Política Forestal de la Comunidad de Castilla y León (generalni direktorat za naravno dediščino in gozdarsko politiko avtonomne skupnosti Kastilja in Leon, Španija) z dne 9. oktobra 2019, s katerim je bil odobren načrt za lokalno izkoriščanje volka na lovskih območjih severno od reke Duero v Kastilji in Leonu za lovne dobe 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022 (v nadaljevanju: sklep z dne 9. oktobra 2019), ter za to, da naj se toženi stranki iz postopka v glavni stvari naloži plačilo nadomestila za vsak osebek, ki je bil odstreljen v teh dobah.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V prvi uvodni izjavi Direktive o habitatih je navedeno:
„[...] ohranitev, varstvo okolja in izboljšanje kakovosti okolja vključno z ohranjanjem naravnih habitatov ter živalskih in rastlinskih vrst [so] temeljni cilj splošnega interesa, ki si ga je zastavila [Evropska s]kupnost, kot je navedeno v členu [191 PDEU]“.
- 4 V petnajsti uvodni izjavi te direktive je navedeno:
„[...] potreben [je] splošen sistem varstva določenih rastlinskih in živalskih vrst kot dopolnitev Direktive [Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 98)]; [...] naj bi se predvideli ukrepi za upravljanje nekaterih vrst, če je to potrebno zaradi njihovega stanja ohranjenosti, vključno s prepovedjo nekaterih sredstev za ujetje ali ubitje, pri čemer se predvidi možnost odstopanj pod določenimi pogoji“.

5 Člen 1, točka (i), Direktive o habitatih določa:

„V tej direktivi:

[...]

(i) stanje ohranjenosti vrste pomeni skupek vplivov, ki delujejo na to vrsto in lahko dolgoročno vplivajo na razširjenost in številčnost njenih populacij na ozemlju iz člena 2

[...]“.

6 Člen 2 te direktive določa:

„1. Cilj te direktive je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic, za katerega se uporablja Pogodba.

2. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, so namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu Skupnosti.

3. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, upoštevajo gospodarske, družbene in kulturne potrebe ter regionalne in lokalne značilnosti.“

7 Člen 4 navedene direktive določa:

„1. Na podlagi meril iz Priloge III (faza 1) in ustreznih znanstvenih informacij vsaka država članica predlaga seznam območij in označi, kateri naravni habitatni tipi iz Priloge I in domorodne vrste iz Priloge II so prisotni na teh območjih. Pri živalskih vrstah z velikim območjem razširjenosti ta območja ustrezajo tistim prostorom naravnega območja razširjenosti te vrste, ki imajo fizične ali biološke dejavnike, bistvene za njihovo življenje in razmnoževanje. [...]

Seznam se pošlje [Evropski k]omisiji v treh letih od notifikacije te direktive skupaj z informacijami o vsakem območju. [...]

[...]

4. Ko je območje, pomembno za Skupnost, sprejeto skladno s postopkom iz odstavka 2, zadevna država članica čim prej in najkasneje v šestih letih določi to območje za posebno ohranitveno območje in določi prednostne naloge glede na pomembnost območij za ohranjanje ali obnovo ugodnega stanja ohranjenosti naravnega habitatnega tipa iz Priloge I ali vrste iz Priloge II ter za usklajenost Nature 2000 in glede na nevarnost, da bi se ta območja razvrednotila ali uničila.

[...]“

8 V skladu s členom 11 Direktive o habitatih „[d]ržave članice spremljajo stanje ohranjenosti naravnih habitatov in vrst iz člena 2, pri čemer posebej upoštevajo prednostne naravne habitatne tipe in prednostne vrste“.

9 Člen 12 Direktive o habitatih določa:

„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da vzpostavijo sistem strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV(a) na njihovem naravnem območju razširjenosti, ki prepoveduje:

- (a) vse oblike namernega ujetja ali ubitja osebkov teh vrst v naravi;
- (b) namerno vznemirjanje teh vrst, zlasti med razmnoževanjem, vzrejo mladičev, zimskim spanjem in selitvijo;
- (c) namerno uničevanje ali odvzem jajc iz narave;
- (d) poškodovanje ali uničenje razmnoževališč ali počivališč.

[...]“

10 Člen 14 te direktive določa:

„1. Če države članice na podlagi spremljanja stanja iz člena 11 menijo, da je to potrebno, z ustreznimi ukrepi zagotovijo, da sta odvzem osebkov prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, navedenih v Prilogi V, iz narave ter njihovo izkoriščanje združljiva z vzdrževanjem ugodnega stanja ohranjenosti teh vrst.

2. Če so taki ukrepi potrebni, vključujejo nadaljevanje spremljanja stanja iz člena 11. Ukrepi lahko vključujejo zlasti:

- predpise o dostopu do nekaterih zemljišč,
- začasno ali krajevno prepoved odvzema osebkov iz narave in izkoriščanja nekaterih populacij,
- ureditev obdobj in/ali načinov odvzema osebkov,
- uporabo lovnih in ribolovnih predpisov, ki upoštevajo ohranjanje takih populacij, pri odvzemu osebkov iz narave,
- vzpostavitev sistema dovoljenj za odvzem osebkov iz narave ali uvedbo kvot,
- ureditev nakupa, prodaje, ponudbe za prodajo, posedovanja za prodajo ali prevoza za prodajo osebkov,
- vzrejo živalskih vrst v ujetništvu in umetno razmnoževanje rastlinskih vrst pod strogo nadzorovanimi pogoji, da se zmanjša odvzem osebkov iz narave,
- presojo [o] učinkov sprejetih ukrepov.“

11 Člen 16(1) navedene direktive določa:

„Če ni druge zadovoljive možnosti in če odstopanje ne škoduje vzdrževanju ugodnega stanja ohranjenosti populacij zadevne vrste na njihovem naravnem območju razširjenosti, države članice lahko odstopijo od določb členov 12, 13, 14 ter 15(a) in (b):

- (a) zaradi varstva prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst in ohranjanja naravnih habitatov;
- (b) da preprečijo resno škodo, zlasti na posevkih, živini, gozdovih, ribištvu in vodi ter drugih vrstah premoženja;
- (c) zaradi interesov zdravja ljudi in javne varnosti ali zaradi drugih razlogov prevladujočega javnega interesa, ki je lahko tudi socialne ali gospodarske narave, in zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje;
- (d) zaradi raziskovanja in izobraževanj, zaradi doseljevanja in ponovnega naseljevanja teh vrst ter za to potrebne vzrejo, vključno z umetnim razmnoževanjem rastlin;
- (e) da pod strogo nadzorovanimi pogoji dovolijo selektiven in omejen odvzem ali zadrževanje nekaterih osebkov vrst, navedenih v Prilogi IV, v omejenem številu, ki ga določijo pristojni nacionalni organi.“

12 Člen 17(1) iste direktive določa:

„Vsakih šest let po izteku obdobja iz člena 23 države članice izdelajo poročilo o izvajanju ukrepov, sprejetih po tej direktivi. Poročilo vključuje zlasti informacije o ohranitvenih ukrepih iz člena 6(1), vrednotenje vplivov teh ukrepov na stanje ohranjenosti naravnih habitatnih tipov iz Priloge I in vrst iz Priloge II ter glavne rezultate spremljanja stanja iz člena 11. Poročilo se pošlje Komisiji v obliki, ki jo določi odbor[, ustanovljen na podlagi člena 20], in je dostopno javnosti.“

- 13 V Prilogi II k Direktivi o habitatih, naslovljeni „Živalske in rastlinske vrste v interesu Skupnosti, za ohranjanje katerih je treba določiti posebna ohranitvena območja“, je naveden „*Canis lupus*, pri čemer je pojasnjeno, da od španskih populacij to velja le za tiste južno od Duera.
- 14 V Prilogi IV k tej direktivi, naslovljeni „Živalske in rastlinske vrste v interesu Skupnosti, ki jih je treba strogo varovati“, je naveden *Canis lupus* „razen španskih populacij severno od Duera“.
- 15 V Prilogi V k navedeni direktivi, naslovljeni „Živalske in rastlinske vrste v interesu Skupnosti, pri katerih za odvzem iz narave in izkoriščanje lahko veljajo ukrepi upravljanja“, je v točki (a) naveden *Canis lupus*, med drugim „španske populacije severno od Duera“.

Špansko pravo

- 16 Z Ley 4/1996 de Caza de Castilla y León (zakon 4/1996 Kastilje in Leona o lovu) z dne 12. julija 1996 (BOE št. 210 z dne 30. avgusta 1996, str. 26650), kakor je bil spremenjen z Ley 9/2019 (zakon 9/2019) z dne 28. marca 2019 (BOE št. 91 z dne 16. aprila 2019, str. 39643) (v nadaljevanju: zakon 4/1996), je bil volk (*Canis lupus*) v členu 7 in Prilogi I določen kot „lovna vrsta“ severno od reke Duero. Zakon 4/1996 je bil razveljavljen z Ley 4/2021 de Caza y de Gestión Sostenible de los Recursos Cinegéticos de Castilla y León (zakon 4/2021 Kastilje in Leona o lovu in trajnostnem upravljanju z lovskimi viri) z dne 1. julija 2021 (BOE št. 172 z dne 20. julija 2021,

str. 86581), ki v členu 6 in Prilogi I.3 prav tako določa volka kot lovno vrsto. Točka 4(f) Priloge II k zakonu št. 4/2021 kot obdobje, v katerem je dovoljen lov na to vrsto, določa naslednje obdobje: od četrte nedelje v septembru do četrte nedelje v februarju naslednjega leta. V točki 2 Priloge IV k temu zakonu je vrednost vsakega uplenjenega volka določena na 6000 EUR.

- 17 Ley 42/2007 del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad (zakon 42/2007 o naravni dediščini in biotski raznovrstnosti) z dne 13. decembra 2007 (BOE št. 299 z dne 14. decembra 2007, str. 51275) v členu 65(1) določa, da se lov in ribolov v celinskih vodah lahko izvajata samo na vrste, ki jih določijo avtonomne skupnosti, pri čemer pa se ta določitev nikakor ne more nanašati na vrste, vključene na seznam posebej zavarovanih vrst, niti na vrste, katerih lov ali ribolov prepoveduje Evropska unija.
- 18 Real Decreto 139/2011 para el desarrollo del Listado de especies Silvestres en Régimen de Protección Especial y del Catálogo Español de especies Amenazadas (kraljeva uredba 139/2011 o pripravi seznama posebej zavarovanih prostoživečih vrst in španskega registra ogroženih vrst) z dne 4. februarja 2011 (BOE št. 46 z dne 23. februarja 2011, str. 20912) v prilogi vsebuje seznam prostoživečih vrst, ki so posebej zavarovane in so po potrebi vključene v španski register ogroženih vrst. Ta priloga je bila spremenjena z Orden TED/980/2021, por la que se modifica el Anexo del Real Decreto 139/2011, de 4 de febrero, para el desarrollo del Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial y del Catálogo Español de Especies Amenazadas (sklep ministra TED/980/2021 o spremembi priloge h kraljevi uredbi 139/2011 z dne 4. februarja 2011 o pripravi seznama posebej zavarovanih prostoživečih vrst in španskega registra ogroženih vrst) z dne 20. septembra 2021 (BOE št. 226 z dne 21. septembra 2021, str. 115283), da bi se vse španske populacije volkov vključile na seznam strogo zavarovanih prostoživečih vrst. Vendar ta sklep ministra omogoča, da se ukrepi odzema in ujetja osebkov, ki so jih avtonomne skupnosti sprejele pred začetkom veljavnosti tega sklepa, še naprej uporabljajo, če izpolnjujejo nekatere pogoje in omejitve. Zlasti mora biti na podlagi najboljših razpoložljivih spoznanj ugotovljeno, da ti ukrepi ne vplivajo negativno na ugodno stanje ohranjenosti zadevne vrste.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 19 Generalni direktorat za naravno dediščino in gozdarsko politiko Kastilje in Leona je s sklepom z dne 9. oktobra 2019 odobril načrt za lokalno izkoriščanje volka na lovskih območjih severno od reke Duero v Kastilji in Leonu za lovne dobe 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022.
- 20 Ta načrt temelji na regionalnem popisu volkov iz let 2012 in 2013, ki je del nacionalnega popisa, izvedenega med letoma 2012 in 2014, ter na letnih poročilih o spremljanju, pri katerih se je v opazovanje in nadzor vložilo manj truda, kot je potrebnega za pripravo popisa. V navedenem načrtu je na podlagi razpoložljivih podatkov in z uporabo različnih dejavnikov ocenjeno, da je severno od reke Duero v Kastilji in Leonu pred lovom živelo 1051 volkov. V nacionalnem popisu je bilo zabeleženih skupaj 297 krdel v Španiji, od katerih naj bi jih 179 spadalo v okvir popisa Kastilije in Leona, kar je 60,3 % vseh krdel, popisanih na nacionalni ravni. V istem načrtu je ugotovljeno, da bi se v primeru več kot 35-odstotne letne stopnje umrljivosti populacija te vrste zmanjšala.
- 21 ASCEL je 14. novembra 2019 vložil pritožbo zoper sklep z dne 9. oktobra 2019, ki je bila z odločbo Consejero de Fomento y Medio Ambiente (minister za razvoj in okolje) avtonomne skupnosti Kastilja in Leon z dne 9. marca 2020 zavrnjena.

- 22 ASCEL je 17. februarja 2020 vložil tožbo pri senatu za upravne spore pri Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León (vrhovno sodišče Kastilje in Leona, Španija), ki je predložitveno sodišče. S to tožbo predlaga razglasitev ničnosti odločbe, s katero je bila zavrnjena njena pritožba zoper sklep z dne 9. oktobra 2019, in tudi razglasitev ničnosti tega sklepa. Poleg tega, ker pravnega položaja pred sprejetjem navedene odločbe ni mogoče vzpostaviti, ker so bili zadevni volkovi odstreljeni, ACEL predlaga, naj se toženi stranki iz postopka v glavni stvari naloži plačilo nadomestila za škodo, ki je nastala prostoživečim živalim, ki je enaka ekonomski vrednosti vsakega osebk, odstreljenega v lovnih dobah 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022, to je znesek 9261 EUR na volka.
- 23 Predložitveno sodišče navaja, da je v poročilu, ki ga je Kraljevina Španija leta 2019 Komisiji na podlagi člena 17 Direktive o habitatih poslala za obdobje 2013–2018 (v nadaljevanju: poročilo iz leta 2019), navedeno, da je bil volk v „neugodnem-nezadostnem“ stanju ohranjenosti v sredozemski, atlantski in alpski regiji, pri čemer sta prvi dve od teh regij vključevali ozemlje Kastilje in Leona.
- 24 Vendar je bil volk v skladu s členom 7 in Prilogo I k zakonu št. 4/1996 določen kot „lovna vrsta“ severno od reke Duero.
- 25 Navedeno sodišče dvomi o združljivosti te določitve z Direktivo o habitatih in se sprašuje tudi o obsegu, vsebini in viru znanstvenih poročil, s katerimi je mogoče utemeljiti odločitve v zvezi s stanjem ohranjenosti volka in posledično ukrepe, s katerimi se želi doseči, da bi bila odvzem osebkov prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst iz Priloge V k tej direktivi ter izkoriščanje teh vrst združljiva z vzdrževanjem ugodnega stanja ohranjenosti teh vrst.
- 26 V teh okoliščinah je Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León (vrhovno sodišče Kastilje in Leona) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„Glede na to, da je vsak ukrep države članice, sprejet na podlagi [Direktive o habitatih], v skladu s členom 2(2) te direktive namenjen vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti živalskih vrst v interesu Skupnosti, kot je volk [(*Canis lupus*)],

1. Ali določbe člena 2(2) ter členov 4, 11, 12, 14, 16 in 17 Direktive o habitatih nasprotujejo temu, da se z [zakonom avtonomne skupnosti], [kakršna sta zakon 4(1996 in nato zakon 4/2021,] volk [določi] za ‚lovno vrsto‘ in se posledično dovoli regionalno izkoriščanje volka na lovskih območjih v lovnih dobah 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022, [čeprav] je njegovo stanje ohranjenosti ‚neugodno-nezadostno‘, kot je bilo navedeno v poročilu za [leto] 2019, in je zato [ta država članica] (člen 4 Direktive o habitatih) vključila vse španske populacije volkov na seznam posebej zavarovanih prostoživečih živali in v španski register ogroženih živalskih vrst, s čimer je podelila strogo varstvo tudi populacijam severno od reke Duero?
2. Ali je s tem ciljem združljivo to, da se volkovom podeli različno varstvo glede na to, ali poseljujejo ozemlje severno ali južno od reke Duero, ob upoštevanju, (i) da se to razlikovanje z znanstvenega vidika šteje za neustrezno, (ii) da je ocena [stanja ohranjenosti te vrste] v treh regijah, ki jih poseljujejo v Španiji – alpski, atlantski in sredozemski – za obdobje od 2013 do 2018 neugodna, (iii) da gre za strogo zavarovano vrsto v praktično vseh državah članicah in zlasti na Portugalskem, s katero Španija deli eno od regij, in (iv) sodne prakse Sodišča o naravnem območju razširjenosti in ozemeljskem območju, ki jo je treba upoštevati pri presoji [stanja ohranjenosti te vrste], pri čemer je z [Direktivo o habitatih] – in nenazadnje določbo

njenega člena 2(3) – bolj skladno to, da se volk brez razlikovanja med območjema severno in južno od reke Duero vključi v Prilogi II in IV, tako da se njegovo [ujetje in ubitje] omogočita le, če ni druge zadovoljive [možnosti], skladne s pogoji in zahtevami iz člena 16?

Če bi se štel, da je to razlikovanje utemeljeno,

3. Ali pojem ‚izkoriščanje‘ iz člena 14 Direktive o habitatih vključuje lovsko izkoriščanje [volka], to je njegov lov, glede na poseben pomen, ki ga ima ta vrsta (na preostalih ozemeljskih območjih je prednostna), ob upoštevanju, da je bil do zdaj njen lov dovoljen in da je bilo za obdobje od 2013 do 2018 ugotovljeno, da je položaj [navedene vrste] neugoden?
4. Ali sta v nasprotju s členom 14 Direktive o habitatih zakonska razglasitev volka severno od reke Duero za lovno vrsto (člen 7 in Priloga I k zakonu [4/1996] ter člen 6 in Priloga I k zakonu [4/2021]) in odobritev načrta o regionalnem izkoriščanju volka na lovskih območjih severno od reke Duero za lovne dobe 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022, ne da bi obstajali podatki, na podlagi katerih bi bilo mogoče presoditi, ali je bilo izvedeno spremljanje iz člena 11 Direktive [o habitatih], brez štetja od let 2012–2013 in brez zadostnih, objektivnih, znanstvenih in aktualnih informacij o položaju volka v spisu, na podlagi katerega je bil sprejet načrt regionalnega izkoriščanja, medtem ko je za obdobje od 2013 do 2018 v treh regijah, ki jih poseljuje volk v Španiji – alpski, atlantski in sredozemski – ocena njegovega stanja ohranjenosti neugodna?
5. Ali so v skladu z določbami členov 4, 11 in 17 Direktive o habitatih poročila, ki jih je treba upoštevati pri ugotavljanju stanja ohranjenosti volka (ravni sedanjih in dejanskih populacij, sedanja geografska razširjenost, stopnja razmnoževanja itd.), tista poročila, ki jih vsakih šest let ali, po potrebi, v krajšem obdobju pripravi znanstveni odbor države članice, kot je tisti, ki je bil ustanovljen s kraljevo uredbo št. 139 iz leta 2011, ob upoštevanju, da se populacije volka nahajajo na območju različnih avtonomnih skupnosti, in ob upoštevanju, da je treba v skladu s sodbo Sodišča z dne 10. oktobra 2019, [Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola (C-674/17, EU:C:2019:851)] potrebne ukrepe v zvezi z lokalno populacijo presoјati ‚na širši ravni‘?

Postopek pred Sodiščem

- 27 Predložitveno sodišče je Sodišču predlagalo, naj se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po hitrem postopku na podlagi člena 105 Poslovnika Sodišča.
- 28 Navedeno sodišče je v utemeljitev tega predloga trdilo, prvič, da je stanje ohranjenosti volka v Španiji neugodno in, drugič, da se obdobje dovoljenja za zadevni lov začne četrto nedeljo v septembru 2022.
- 29 Člen 105(1) Poslovnika določa, da lahko predsednik Sodišča, če je treba zadevo zaradi njene narave obravnavati v kar najkrajšem času, na predlog predložitvenega sodišča ali izjemoma po uradni dolžnosti po opredelitvi sodnika poročevalca in generalnega pravobranilca odloči, da se z odstopanjem od določb tega poslovnika predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po hitrem postopku.

- 30 Opozoriti je treba, da je uporabo hitrega postopka mogoče upravičiti, če obstaja velika nevarnost, da bodo do odločitve Sodišča nastale nepopravljive posledice za okolje (sodba z dne 7. februarja 2023, *Confédération paysanne* in drugi (Naključna *in vitro* mutageneza), C-688/21, EU:C:2023:75, točka 27).
- 31 V obravnavanem primeru je predsednik Sodišča 14. julija 2021 po opredelitvi sodnika poročevalca in generalne pravobranilke odločil, da se predlogu iz točke 27 te sodbe ne ugoti.
- 32 Čeprav namreč predložitveno sodišče poudarja, da se je v lovski dobi 2022/2023 obdobje dovoljenja za zadevni lov začelo četrto nedeljo v septembru 2022, je treba poudariti, da se spor o glavni stvari nanaša le na odobritev načrta lokalnega izkoriščanja volka na lovskih območjih severno od reke Duero v Kastilji in Leonu za tri lovne dobe 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022.
- 33 V teh okoliščinah in ob neobstoju dodatnih elementov ni mogoče ugotoviti, da v postopku v glavni stvari obstaja velika nevarnost, da bodo do odločitve Sodišča nastale nepopravljive posledice za okolje, v smislu sodne prakse, navedene v točki 30 te sodbe.
- 34 Predsednik Sodišča je kljub temu odločil, da se ta zadeva obravnava prednostno na podlagi člena 53(3) Poslovnika.

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 35 Španska vlada in uprava avtonomne skupnosti Kastilja in Leon trdita, da predlog za sprejetje predhodne odločbe ni dopusten iz več razlogov.
- 36 Španska vlada trdi, da predlog za sprejetje predhodne odločbe ni več upošteven za rešitev spora o glavni stvari, ker je Tribunal Constitucional (ustavno sodišče, Španija) v sodbi št. 99/2022 z dne 13. julija 2022 upoštevalne določbe zakona 4/2021 in zlasti Prilogo II, točka 4(f), k temu zakonu razglasilo za protiustavne, zlasti ker so kršile sklep ministra TED/980/2021.
- 37 Uprava avtonomne skupnosti Kastilja in Leon pa trdi, da predlog za sprejetje predhodne odločbe ni dopusten iz več razlogov. Prvič, za odločitev o sporu o glavni stvari naj ne bi bilo treba razlagati določbe prava Unije, ampak bolj presoditi dokaze, vložene v spis. Drugič, predložitveno sodišče naj bi že odločilo o tožbi, ki jo je ista tožeča stranka vložila zoper podoben načrt in ki je temeljila na istih trditvah, kot so bile navedene v postopku v glavni stvari. Poleg tega naj navedeno sodišče v obravnavanem primeru ne bi dvomilo o razlagi prava Unije. Tretjič, spor o glavni stvari naj bi bil umeten.
- 38 V zvezi s tem je treba spomniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, uvedenega s členom 267 PDEU, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki bo izdana, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po predhodni odločbi, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih postavi Sodišču. Zato Sodišče, kadar se zastavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma mora odločiti (sodba z dne 21. decembra 2023, *Infraestructuras de Portugal* in *Futrifer Industrias Ferroviárias*, C-66/22, EU:C:2023:1016, točka 33 in navedena sodna praksa).

- 39 Iz tega sledi, da za vprašanja, ki se nanašajo na pravo Unije, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko zavrne odločanje o vprašanju nacionalnega sodišča za predhodno odločanje samo, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni, da bi lahko na zastavljena vprašanja dalo koristne odgovore (sodba z dne 7. aprila 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, točka 38 in navedena sodna praksa).
- 40 V obravnavanem primeru je treba poudariti, da se postopek v glavni stvari nanaša zlasti na združljivost zadevne nacionalne ureditve, s katero je volk določen kot lovna vrsta, s pravom Unije in na vprašanje, ali je treba zaradi poseganja v populacijo volka z lovom med uporabo regionalne ureditve pred sprejetjem odločitve Tribunal Constitucional (ustavno sodišče), navedene v točki 36 te sodbe, plačati nadomestilo. Ta odločba pa se nanaša le na obdobje po letu 2021, medtem ko se postopek v glavni stvari nanaša na lovne dobe od leta 2019. Zato združljivost regionalnih predpisov iz postopka v glavni stvari s pravom Unije ostaja pomembna za rešitev spora o glavni stvari.
- 41 Tako ni očitno, da razlaga, za katero je zaprosilo predložitveno sodišče, nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, niti da je problem hipotetičen v smislu sodne prakse, navedene v točki 39 te sodbe. Poleg tega ima Sodišče na voljo dejanske in pravne elemente, ki so potrebni za to, da lahko koristno odgovori na postavljeni vprašanji.
- 42 Zato je treba razloge za nedopustnost, ki sta jih navedli španska vlada in uprava avtonomne skupnosti Kastilja in Leon, zavrniti.
- 43 Glede na vse navedeno je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Vprašanja za predhodno odločanje

- 44 Predložitveno sodišče z vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člene 2, 4, 11, 12, 14, 16 in 17 Direktive o habitatih razlagati tako, da nasprotujejo ureditvi države članice, v skladu s katero je volk določen kot vrsta, katere osebkje je mogoče loviti na delu ozemlja te države članice, kjer zanj ne velja strogo varstvo iz člena 12(1) te direktive, čeprav se je njegovo stanje ohranjenosti štelo za neugodno na celotnem ozemlju navedene države članice.
- 45 Navedeno sodišče se zlasti sprašuje o razlagi člena 14 te direktive in dvomi o združljivosti načrta lokalnega izkoriščanja volka na lovskih območjih severno od reke Duero v Kastilji in Leonu s tem členom, ker se je stanje ohranjenosti te vrste v treh regijah, ki jih je poseljeval v Španiji, in sicer v alpski, atlantski in sredozemski regiji, v obdobju od 2013 do 2018 štelo za neugodno.
- 46 Uvodoma je treba opozoriti, da je v prvi uvodni izjavi Direktive o habitatih navedeno, da so ohranitev, varstvo okolja in izboljšanje kakovosti okolja vključno z ohranjanjem naravnih habitatov ter živalskih in rastlinskih vrst temeljni cilj splošnega interesa, ki si ga je zastavila Unija.
- 47 Najprej je treba opozoriti, da volk v skladu s členom 12 Direktive o habitatih v povezavi s Prilogo IV(a) k tej direktivi spada med vrste „v interesu Skupnosti“, za katere je treba zagotoviti „strogo varstvo“ v smislu tega člena.

- 48 Ta sistem strogega varstva se nanaša zlasti na populacije volkov južno od reke Duero, ki so izrecno vključene v Prilogo II k Direktivi o habitatih kot vrsta „v interesu Skupnosti, za ohranjanje katere je treba določiti posebna ohranitvena območja“.
- 49 Španske populacije volkov severno od te reke so vključene v Prilogo V k Direktivi o habitatih kot živalska vrsta v interesu Skupnosti, pri kateri za odvzem iz narave in izkoriščanje lahko veljajo ukrepi upravljanja, in zato spadajo na področje uporabe člena 14 te direktive.
- 50 V zvezi s tem je treba poudariti, da okoliščina, da je živalska ali rastlinska vrsta v interesu Skupnosti vključena v Prilogo V k Direktivi o habitatih, ne pomeni, da je treba njeno stanje ohranjenosti načeloma šteti za ugodno. Poleg okoliščine, da so države članice tiste, ki Komisiji sporočijo status teh vrst na svojem ozemlju, je namreč treba ugotoviti, da ta vključitev pomeni le, da glede na obveznost spremljanja iz člena 11 te direktive in za zagotovitev njenega cilja za navedeno vrsto „lahko“ veljajo ukrepi upravljanja, drugače kot za vrste iz Priloge IV(a) k tej direktivi, za katere vsekakor velja sistem strogega varstva iz člena 12 te direktive.
- 51 Take vključitve namreč ni mogoče razlagati v nasprotju s ciljem Direktive o habitatih, ki je, kot izhaja iz člena 2(1) te direktive, prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic, pri čemer odstavek 2 tega člena izrecno določa, da so ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu Skupnosti.
- 52 V zvezi z ukrepi upravljanja, ki lahko veljajo za vrste iz Priloge V k Direktivi o habitatih, kot so populacije volkov severno od reke Duero, je treba na prvem mestu poudariti, da v skladu s členom 14(1) te direktive „[č]e države članice na podlagi spremljanja stanja iz člena 11 menijo, da je to potrebno, z ustreznimi ukrepi zagotovijo, da sta odvzem osebkov prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, navedenih v Prilogi V, iz narave ter njihovo izkoriščanje združljiva z vzdrževanjem ugodnega stanja ohranjenosti teh vrst“.
- 53 Iz te določbe je razvidno, da imajo države članice določeno polje proste presoje pri določanju nujnosti sprejetja ukrepov na podlagi navedene določbe, s katerimi se omeji izkoriščanje vrst iz Priloge V k Direktivi o habitatih.
- 54 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da se na eni strani v skladu s členom 14(2) te direktive ti ukrepi lahko nanašajo na dostop do nekaterih zemljišč, na prepoved odvzema osebkov iz narave in izkoriščanja nekaterih populacij ali na uvedbo sistemov kvot. Zato, čeprav vključujejo lovske predpise, kot izhaja iz četrte alineje te določbe, je treba ugotoviti, da se z ukrepi, sprejetimi na podlagi tega člena, odvzem zadevnih vrst omejuje, ne pa razširja.
- 55 Na drugi strani, kot poudarja Komisija, je polje proste presoje, navedeno v točki 53 te sodbe, omejeno z obveznostjo zagotoviti, da sta odvzem osebkov vrste iz narave in izkoriščanja teh osebkov združljiva z vzdrževanjem ugodnega stanja ohranjenosti te vrste.
- 56 Spomniti je namreč treba, da je vsak ukrep države članice, sprejet na podlagi Direktive o habitatih, v skladu s členom 2(2) te direktive namenjen vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti živalskih vrst v interesu Skupnosti.

- 57 Poleg tega je, kot izhaja iz petnajste uvodne izjave Direktive o habitatih, zakonodajalec Unije štel, da je potreben splošen sistem varstva določenih rastlinskih in živalskih vrst, da naj bi se predvideli ukrepi za upravljanje nekaterih vrst, „če je to potrebno zaradi njihovega stanja ohranjenosti“, vključno s prepovedjo nekaterih sredstev za ujetje ali ubitje, pri čemer se predvidi možnost odstopanj pod določenimi pogoji. Tako mora biti sprejetje takih ukrepov, kot potrjuje besedilo „če je to potrebno zaradi njihovega stanja ohranjenosti“, utemeljeno s potrebo po vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti zadevne vrste.
- 58 Iz tega izhaja, kot je generalna pravobranilka v bistvu navedla v točki 71 sklepnih predlogov, da je treba člen 14(1) Direktive o habitatih razlagati tako, da je mogoče lovsko izkoriščanje omejiti ali prepovedati, če je to potrebno za vzdrževanje ali obnovev ugodnega stanja ohranjenosti zadevne vrste.
- 59 Na drugem mestu, pojasniti je treba, da morajo države članice v skladu s členom 11 Direktive o habitatih spremljati stanje ohranjenosti naravnih habitatov in vrst iz člena 2 te direktive, pri čemer morajo posebej upoštevati prednostne naravne habitatne tipe in prednostne vrste. To spremljanje je bistveno za zagotovitev spoštovanja pogojev iz člena 14 te direktive in za določitev, ali je nujno sprejeti ukrepe za zagotovitev združljivosti izkoriščanja te vrste z vzdrževanjem ugodnega stanja ohranjenosti, in je samo po sebi eden od ukrepov, potrebnih za zagotovitev ohranjanja navedene vrste. Zato vrste ni mogoče lovsko izkoriščati, če ni zagotovljeno učinkovito spremljanje njenega stanja ohranjenosti.
- 60 V skladu z opredelitvijo iz člena 1(i) Direktive o habitatih stanje ohranjenosti vrste opredeljeno kot ugodno, prvič, če podatki o populacijski dinamiki te vrste kažejo, da se sama dolgoročno ohranja kot preživetja sposobna sestavina svojih naravnih habitatov. Drugič, če se naravno območje razširjenosti te vrste niti ne zmanjšuje niti se v predvidljivi prihodnosti verjetno ne bo zmanjšalo. Tretjič, če obstaja in bo verjetno še naprej obstajal dovolj velik habitat za dolgoročno ohranitev populacij navedene vrste (sodba z dne 10. oktobra 2019, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, točka 56).
- 61 Pojem „naravno območje razširjenosti“, ki je eno od meril, ki jih je treba upoštevati pri ugotavljanju, ali je stanje ohranjenosti vrste ugodno, je v primeru zaščitenih živalskih vrst, ki so kot volk prisotne na velikih območjih razširjenosti, širši od geografskega območja, ki ima fizične ali biološke dejavnike, bistvene za njihovo življenje in razmnoževanje (sodba z dne 11. junija 2020, *Alianța pentru combaterea abuzurilor*, C-88/19, EU:C:2020:458, točka 38).
- 62 Poleg tega, ker je treba vpliv odvzema iz narave in izkoriščanje te vrste na stanje ohranjenosti zadevne vrste presoditi „na podlagi spremljanja stanja iz člena 11“ Direktive o habitatih, morajo države članice pri sprejemanju odločitev, s katerimi dovolijo lov na navedeno vrsto, na podlagi člena 14(1) te direktive utemeljiti te odločitve in predložiti podatke o spremljanju, na katere jih opirajo.
- 63 Upoštevati je treba ne le podatke o populacijah zadevne vrste, za katero velja zadevni ukrep izkoriščanja, ampak tudi učinek tega ukrepa na stanje ohranjenosti te vrste na širši ravni, na ravni biogeografske regije ali, kolikor je to mogoče, na čezmejni ravni (glej v tem smislu sodbo z dne 10. oktobra 2019, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, točka 61).
- 64 V zvezi s tem je treba poudariti, da člen 17 Direktive o habitatih državam članicam nalaga, da za uresničitev cilja ohranjanja „ugodnega stanja ohranjenosti“, opredeljenega v členu 1 navedene direktive, vsakih šest let izdelajo in Komisiji pošljejo poročilo o izvajanju te direktive. To poročilo

mora vključevati zlasti glavne rezultate spremljanja stanja iz člena 11 navedene direktive. Poleg tega mora imeti tri dele, in sicer del, ki vsebuje splošne informacije o izvajanju iste direktive, del, ki se nanaša na vrednotenje stanja ohranjenosti različnih vrst, in del, ki se nanaša na habitate. Navedeno poročilo mora zajemati vse habitate in vrste na ozemlju zadevne države članice.

- 65 Iz tega izhaja, da je treba vrednotenje stanja ohranjenosti vrste in primernosti sprejetja ukrepov na podlagi člena 14 Direktive o habitatih opraviti ob upoštevanju ne le poročila, pripravljenega na podlagi člena 17 te direktive, ampak tudi najnovejših znanstvenih podatkov, pridobljenih s spremljanjem iz člena 11 navedene direktive. Ta vrednotenja je treba izvesti ne le na lokalni ravni, temveč tudi na ravni biogeografske regije ali celo na čezmejni ravni.
- 66 Poleg tega je treba navedenemu spremljanju nameniti posebno pozornost, če je ta vrsta navedena v Prilogi II in Prilogi IV, točka (a), k tej direktivi za nekatere regije in v Prilogi V k navedeni direktivi za sosednje regije in če se v njih na splošno šteje za „vrsto v interesu Skupnosti“.
- 67 Vendar so v obravnavanem primeru, kot je razvidno iz navedb predložitvenega sodišča, v skladu s poročilom za leto 2019, ki ga je treba šteti za referenčni dokument, upošteven za določitev stanja ohranjenosti volka v Španiji v obdobju iz postopka v glavni stvari, populacije volkov v Španiji v treh biogeografskih regijah, ki jih poseljuje volk v tej državi članici, in sicer v alpski, atlantski in sredozemski regiji, v „neugodnem-nezadostnem“ stanju, vključno z območjem severno in južno od reke Duero.
- 68 Poleg tega iz teh navedb izhaja, da avtonomna skupnost Kastilja in Leon pri pripravi načrta izkoriščanja za lovne dobe 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022 ni upoštevala tega poročila.
- 69 Kadar pa je stanje ohranjenosti živalske vrste neugodno, kot v obravnavanem primeru, glede na informacije, ki jih je predložilo predložitveno sodišče, morajo pristojni organi, kot je v bistvu navedla generalna pravobranilka v točki 91 sklepnih predlogov, sprejeti ukrepe v smislu člena 14 Direktive o habitatih, s katerimi zagotovijo, da se stanje ohranjenosti zadevne vrste izboljša do te mere, da je v prihodnosti trajno ugodno. Omejitev ali prepoved lova po ugotovitvi neugodnega stanja ohranjenosti te vrste je torej mogoče šteti za ukrep, potreben za obnovitev ugodnega stanja ohranjenosti te vrste.
- 70 Kot je namreč opozorjeno v točki 56 te sodbe, je sprejetje ukrepov, ki temeljijo na tem členu, vsekakor dovoljeno le, če ti ukrepi prispevajo k vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti zadevnih vrst. Tako lahko država članica, če analize, opravljene v zadevni državi članici v zvezi z vrstami iz Priloge V k Direktivi o habitatih, pokažejo rezultate, s katerimi je mogoče dokazati nujnost posega na nacionalni ravni, omeji, in ne razširi dejavnosti iz navedenega člena, da bi bil odvzem osebkov teh vrst iz narave združljiv s cilji te direktive.
- 71 Kot je generalna pravobranilka navedla v točki 99 sklepnih predlogov, je tak ukrep nujen zlasti, če je stanje ohranjenosti zadevne vrste neugodno predvsem zaradi izgub osebkov. Vendar se, tudi če so te izgube predvsem posledica drugih razlogov, lahko izkaže za potrebno, da se ne dovoli lova, ki bi povzročil dodatne izgube.
- 72 Zadevna država članica namreč v skladu s previdnostnim načelom iz člena 191(2) PDEU, če po presoji najboljših razpoložljivih znanstvenih podatkov ostane negotovost glede vprašanja, ali je izkoriščanje vrste v interesu Skupnosti združljivo z vzdrževanjem ugodnega stanja ohranjenosti te vrste, ne sme dovoliti takega izkoriščanja (glej v tem smislu sodbo z dne 10. oktobra 2019, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, točka 66).

- 73 Nazadnje je treba poudariti, da navedeno previdnostno načelo pomeni, da je takrat, kadar obstajajo negotovosti glede obstoja ali obsega tveganj, mogoče sprejeti zaščitne ukrepe, ne da bi bilo treba počakati, da sta resničnost in resnost teh tveganj v celoti dokazani (glej v tem smislu sodbo z dne 6. maja 2021, Bayer CropScience in Bayer/Komisija, C-499/18 P, EU:C:2021:367, točka 80).
- 74 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je mogoče ukrepe za zaščito neke vrste, kot sta omejitev ali prepoved lova, šteti za nujne, če na podlagi najboljših razpoložljivih znanstvenih spoznanj obstaja negotovost glede obstoječih tveganj za vzdrževanje te vrste v ugodnem stanju ohranjenosti.
- 75 Poleg tega je treba poudariti, da je Kraljevina Španija, kot je razvidno iz spisa, ki je na voljo Sodišču, sprejela sklep ministra TED/980/2021, s katerim je bila celotna španska populacija volkov, vključno s populacijo v Kastilji in Leonu severno od reke Duero, vključena na nacionalni seznam strogo zavarovanih prostoživečih vrst.
- 76 V zvezi s tem je treba poudariti, da čeprav je v Direktivi o habitatih v skladu s členom 193 PDEU prevzeto razlikovanje med populacijami volkov južno oziroma severno od reke Duero, zaščitni ukrepi, sprejeti na podlagi člena 192 PDEU, ki je pravna podlaga te direktive, ne preprečujejo, da vsaka država članica ohrani ali uvede strožje zaščitne ukrepe.
- 77 Dodati je treba, da sta v okviru strogega varstva, zagotovljenega s členom 12 Direktive o habitatih, ujetje in ubitje dovoljena le izjemoma, če ni druge zadovoljive možnosti in če odstopanje ne škoduje vzdrževanju ugodnega stanja ohranjenosti populacij zadevne vrste na njihovem naravnem območju razširjenosti, in v skladu z zahtevami iz člena 16 te direktive. Poleg tega je Sodišče pojasnilo, da je odstopanje, ki temelji na členu 16(1) Direktive o habitatih, lahko le konkreten in začasen odgovor na natančne zahteve in posebne položaje (sodba z dne 10. oktobra 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, točka 41 in navedena sodna praksa).
- 78 Glede na vse zgornje preudarke je treba na postavljena vprašanja odgovoriti, da je treba člen 14 Direktive o habitatih razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, v skladu s katero je volk določen kot vrsta, katere osebkje je mogoče loviti na delu ozemlja te države članice, kjer zanj ne velja strogo varstvo iz člena 12(1) te direktive, čeprav je stanje ohranjenosti te vrste v navedeni državi članici opredeljeno kot „neugodno-nezadostno“. V zvezi s tem je treba upoštevati poročilo, pripravljeno vsakih šest let na podlagi člena 17 te direktive, vse najnovejše znanstvene podatke, vključno s tistimi, pridobljenimi s spremljanjem iz člena 11 iste direktive, in previdnostno načelo iz člena 191(2) PDEU.

Stroški

- 79 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 14 Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 2013/17/EU z dne 13. maja 2013,

je treba razlagati tako, da

nasprotuje ureditvi države članice, v skladu s katero je volk določen kot vrsta, katere osebkje je mogoče loviti na delu ozemlja te države članice, kjer zanj ne velja strogo varstvo iz člena 12(1) te direktive, čeprav je stanje ohranjenosti te vrste v navedeni državi članici opredeljeno kot „neugodno-nezadostno“. V zvezi s tem je treba upoštevati poročilo, pripravljeno vsakih šest let na podlagi člena 17 te direktive, vse najnovejše znanstvene podatke, vključno s tistimi, pridobljenimi s spremljanjem iz člena 11 iste direktive, in previdnostno načelo iz člena 191(2) PDEU.

Podpisi